

*Младен Лишанин**
Институт за политичке студије, Београд

СПОЉНОПОЛИТИЧКИ ПРИОРИТЕТИ СРБИЈЕ**

Сажетак

Спољнополитички приоритети државе за основу имају – било објективне или социјално конструисане – опште циљеве и вредности државе и друштва. Њихово прецизно одређивање, у стратешком документу попут националне Спољнополитичке стратегије, смањује могућности за волунтаризам у спољнополитичком процесу.

Иако не постоји формална национална Спољнополитичка стратегија, спољнополитички приоритети Србије одређени су 2009-2010. године. То су: заштита уставног поретка, европске интеграције, регионална сарадња и економски развој. Ове приоритете требало би остваривати ослањајући се на четири „стуба“ спољне политике: ЕУ, Руску Федерацију, САД и НР Кину. Аутор у овом раду анализира комплементарност спољнополитичких приоритета и могућности (а)симетричног ослањања на „стубове“ спољне политике.

Закључак је да се на остваривању спољнополитичких приоритета у Србији углавном ради ad hoc и да се занемарује постојање значајних међусобних несагласности између поједних приоритета. Као нужна реформа која би требало да обезбеди предуслове за успешно остваривање спољнополитичких приоритета, издваја се развој политичких институција и јачање административних капацитета државе, као и успостављање хијерархије међу препознатим приоритетима.

* Истраживач приправник, Институт за политичке студије, Београд

** Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 179009 Института за политичке студије Београд, а финансира га Министарство просвете и науке Републике Србије.

Кључне речи: Србија, спољна политика, спољнополитички приоритети, европске интеграције, институције, капацитет.

Специфичне околности у којима се креира и спроводи спољна политика Србије, упућују на изванредан значај формулисања и промишљања њених спољнополитичких приоритета. Приоритети државне спољне политике крајњи су израз континуума суштинске вредности – инструменталне вредности¹⁾ – циљеви²⁾. Другим речима, спољнополитичке приоритете владајућа елита поставља тако да буду у складу са вредностима и циљевима државе и друштва, односно тако да се њиховом операционализацијом те вредности и циљеви остварују. Наравно да се пре свега мора водити рачуна да практични приоритети спољне политике не доводе у питање виталне државне циљеве (који се могу изразити и у терминима националног интереса, а у које спадају пре свега опстанак и национална безбедност). Ово не значи да приоритети спољне политике могу да буду у супротности и са ниже ранжираним циљевима и вредностима, већ да њихова несагласност са виталним циљевима у крајњој линији доводи у питање и само постојање политичке заједнице.

Такође, будући да се спољнополитички приоритети темеље на циљевима спољне политике државе, приликом њиховог одређивања морају се, ако је реч о рационалном моделу спољнополитичког одлучивања, уважавати све детерминанте које имају утицаја на спољну политику државе, као и на средства која држава има на располагању за остваривање својих циљева.

У већ хроничном недостатку стратешког документа који би прописивао спољнополитичке циљеве и приоритете, владајућа елита у Србији је у могућности да ове формулише по својој вољи а у складу са тренутним потребама.³⁾ Ово за последицу има, на практичном плану, повећану могућност угрожавања националних интереса, па и оних виталних, а на плану промишљања – отежано разумевање спољнополитичког процеса. Разлог томе је тај што се овако вођен спољнополитички процес не може разумевати

1) Видети: Димитријевић, В. и Стојановић, Р.: *Међународни односи*, Службени лист СРЈ, Београд, 1996.

2) За једну од могућих класификација циљева, видети: Wolfers, A.: *Discord and Collaboration*, The Johns Hopkins Press, Baltimore, 1962.

3) Ђукановић, Д. и Лађевац, И.: „Приоритети спољнополитичке стратегије Републике Србије“, *Међународни проблеми*, vol. LXI, бр. 3, 2009, стр. 347-348.

у контексту уобичајених, мање или више објективних формалних и материјалних фактора и околности, већ је неопходно трагати за теже уочљивим и неухватљивијим посебним и појединачним интересима. Тако, уместо да се учинак кључних актера у области спољне политике оцењује у погледу саобразности са правним актима и државним стратешким документима⁴⁾, аналитичка пажња се претежно усмерава на увиђање разлика између прописаног – нормативног и стварног модела, те узрока и последица овог одступања.

Већ је поменуто да спољнополитички приоритети државе исходе из основних друштвених и посебно – спољнополитичких циљева и вредности државе. Различити приступи и школе мишљења у науци о међународним односима ове циљеве и вредности тумаче на различите начине, сматрајући их или изразом сталних и објективних националних интереса, или социјалном конструкцијом која готово у потпуности зависи од међународних и унутрашњих околности и/или интереса политичке елите и као таква је потпуно променљива и релативна⁵⁾. Мада је тешко оспоравати тезу да постоје општи и објективни циљеви, вредности и интереси – попут националне безбедности – државе, истовремено је јасно да се они могу схватати на различите начине и да је том смислу од највећег значаја улога политичких елита – биле оне демократске или аутократске – у формулацији и остваривању спољнополитичких приоритета⁶⁾.

У консолидованим демократијама нормативни оквир спољнополитичког процеса подразумева строга правила чија примена доприноси остварењу циљева државе. Чак и у државама које не спадају у ред либерално-демократских друштава, као што је случај са Турском⁷⁾ или Сингапуром, или отворено аутократским државама, попут Саудијске Арабије, постоје прописи или барем праксе, који одређују токове спољнополитичког процеса и начине остваривања

4) Лишанин, М.: „Нормативни vs. стварни модел креирања и реализације спољне политике у политичком систему Србије (2)“, *Српска политичка мисао*, vol. 31, бр. 1-2011, стр. 199-200.

5) Упоредити, на пример, класичне реалистичке или неореалистичке списе Ханса Моргентауа и Кенета Волца са једне, и социјално конструктивистичке студије Николаса Онафа и Александра Вента, са друге стране.

6) О процесу спољнополитичког одлучивања видети у: Smith, S.; Hadfield, A.; & Dunne, T. (eds.): *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, Oxford University Press, Oxford, 2008.

7) Министар иностраних послова Турске, Ахмет Давутоглу, често се назива „турским Кисинџером“, пре свега захваљујући књизи *Стратешка дубина (Stratejik Derinlik, Küre Yaşınları, Istanbul 2001)*, која је постала незванична платформа турске спољне политике на почетку XXI века.

националних интереса. У неконсолидованим демократијама, каква је Србија, уобичајено је постојање недовољно доброг нормативног оквира, или недоследно придржавање постојећег оквира.

Више од пет година након осамостаљења, Србија још увек нема Стратегију спољне политике. Постоје стратешки документи у областима безбедности и одбране, или европских интеграција⁸⁾ који само донекле дотичу ову виталну област. У одређивању спољнополитичких приоритета формално кључну улогу има Влада Републике Србије, док улогу спољнополитичке стратегије већ годинама имају експозеи, интервјуи и јавни наступи министара спољних послова или председника републике.⁹⁾

Почетком 2009. године, министар спољних послова, Вук Јеремић, и председник, Борис Тадић, представили су јавности тадашња три приоритета и три „стуба“ спољне политике Србије¹⁰⁾. Тадашњи приоритети били су очување и заштита уставног поретка (под чиме се подразумева борба за очување Косова и Метохије у саставу Србије), убрзавање европске интеграције и јачање регионалне сарадње и добросуседских односа. „Стубови“ на којима би, према тадашњим замислима, требало да почива спољна политика Србије, јесу Европска унија, Руска Федерација и Сједињене Америчке Државе.

Упркос повременим иницијативама, ни након заузимања овог курса, није дошло до формализовања оваквих спољнополитичких одређења Србије доношењем јединствене спољнополитичке стратегије. Након потписивања Споразума о стратешком партнерству са НР Кином у августу 2009. године, председник Борис Тадић је објавио да ова држава постаје четврти стуб спољне политике Србије¹¹⁾. Наредне године, и листа спољнополитичких приоритета је проширена, након што јој је прикључен „економски развој“ земље¹²⁾.

8) Лишанин, *ibid*.

9) Једини документ који се у овој области издваја у позитивном смислу јесте експозе министра Горана Свилановића из 2001. године. Видети: Драгојловић, Н.; Сретеновић, С.; Ђукановић, Д. и Живојиновић, Д. (ур.): *Спољна политика Србије: стратегије и документа*, Европски покрет у Србији, Београд, 2010, стр. 278-303.

10) Ђукановић и Лађевац: *нав. дело*, стр. 348.

11) Радио-телевизија Србије: „Четири стуба српске спољне политике“, 30.09.2009, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/123751/%C4%8Cetiri+stuba+srpske+spoljne+politike.html> (приступљено 01.10.2011.)

12) Press Online: „Јеремић – Приоритети Србије“, 05.06.2010, http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/120547/Jeremi%C4%87-+Prioriteti+Srbije.html (приступљено 01.10.2011.)

Може се рећи да, на општем плану, постоје две групе проблема у погледу спољнополитичких приоритета Србије. О првој групи је већ било речи и она подразумева *формалне* проблеме, а односи се на сам начин формулисања спољнополитичких приоритета. Уместо да се овом озбиљном задатку приступи темељно и систематски, што би подразумевало дуготрајан процес јавних и интересних расправа под покровитељством Спољнополитичког савета, а уз учешће широког круга државних и недржавних актера и са доношењем званичног државног стратешког документа у области спољне политике као коначним исходом, утисак је да су спољнополитички приоритети одређивани *ad hoc*, у складу са тренутним проценама и интересима (дела) владајуће елите. Поред очигледног недостатка који се односи на недовољно дубоко промишљање спољнополитичких детерминанти, циљева и средстава, проблем са оваквим начином формулисања приоритета је у томе што се у поменутиим околностима чак и тако одређени приоритети најчешће недоследно или половично остварују.

Друга група обухвата *суштинске* проблеме, а односи се на чињеницу да су поједини сегменти остваривања поменутих приоритета у колизији, односно да су међусобно тешко помириљиви или готово непомирљиви. Ово за собом повлачи и питање да ли међу формулисаним приоритетима постоји однос хијерархије, или перцепција политичке елите о постојању те хијерархије.

У овом погледу, најмање контроверзи изазива приоритет који се односи на економски развој – ако се изузме чињеница да је унапређење међународних економских односа на билатералном и мултилатералном нивоу самоочигледан циљ спољнополитичког деловања, па није сасвим јасно зашто би се он, као такав, налазио мешу четири спољнополитичка приоритета државе. Одговор би се могао тражити у томе да је политичка елита на овај начин желела да створи слику како су све државне полуге употребљене за решавање економских проблема, које већина грађана види као друштвено најзначајније. Још једно тумачење би се односило на могућност да се на овај начин оправдава ангажовање тзв. економских дипломата 2010. године¹³⁾. Међутим, овај приоритет свакако није у директној колизији са неким од остала три.

Ситуација је значајно сложенија када је реч о односу заштите уставног поретка и јачања добросуседских односа, а нарочито о

13) Лишанин, *нав. дело*, стр. 194.

односу заштите уставног поретка и убрзавања европских интеграција.

Односи Србије са већином суседа, ионако нестабилни због наслеђа сукоба и тензија с краја XX века, додатно су нарушени чињеницом да је највећи број суседних држава (Мађарска, Бугарска, БЈР Македонија, Албанија, Црна Гора и Хрватска) признао једнострано проглашену независност Косова и Метохије. Посебан ударац напорима Србије да на решавању косовског проблема ради мирним средствима задала су признања од стране Црне Горе и БЈР Македоније, која су уследила непосредно након што је Србија, посредством Генералне скупштине Уједињених нација, поднела Међународном суду правде захтев за доношење саветодавног мишљења о легалности унилатералног проглашења косовске независности. Амбасадори ових држава били су протерани из Београда, али су убрзо враћени. Међутим, односи са Црном Гором и БЈР Македонијом након тога нису достигли пређашњи ниво. То и не може да се догоди, све док је очување уставног поретка један од спољнополитичких приоритета Србије. У августу 2011. године, након посете хрватске премијерке Јадранке Косор Приштини и њених неодомерених изјава на рачун Србије, ово питање је поново отворено и када је реч о односима Србије и Хрватске¹⁴⁾. У овим околностима, „унапређење добросуседских односа и регионалне сарадње“ може да се односи само на проналажење начина за релаксацију односа и одржавање минимума узајамно корисне сарадње.

У погледу комплементарности приоритета очувања уставног поретка и убрзавања европских интеграција, међусобна напетост је још израженија. Наиме, највећи број (22) чланица ЕУ, укључујући оне најмоћније (Немачка, Француска, Уједињено Краљевство, Италија), признаје Косово и Метохију као независну државу. Многе од њих су биле ангажоване на супарничкој страни у поменутој расправи пред Међународним судом правде. Оно што је деловало као компромис између тежњи Србије ка чланству у ЕУ и наставка борбе мирним средствима за повољно решење статуса Косова и Метохије – мисли се пре свега на постизање сагласности око ангажовања мисије ЕУЛЕКС на Косову, а на основу такозваног Плана од шест тачака, као и на заједничку резолуцију Србије и ЕУ у Генералној скупштини УН након саветодавног мишљења МСП – испо-

14) Б92: „Косово и Хрватска стари пријатељи“, 24.08.2011, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=08&dd=24&nav_id=537161 (приступљено 10.10.2011.)

ставило се као једнострану уступак Србије јер је статусна неутралност ЕУ у више наврат доведена у питање. Након тензија на северу покрајине у лето и јесен 2011. године, отворила се могућност да се даље европске интеграције Србије додатно условљавају кооперативношћу Србије у погледу настојања ЕУ, односно њених водећих чланица, да консолидују Косово и Метохију као независну државу.¹⁵⁾ Формални захтеви односе се на „нормализацију односа“, коју је Европска комисија прописала као услов за добијање датума за отпочињање преговора о чланству, након што је 12. октобра 2011. донела препоруку да се Србији додели статус кандидата за чланство¹⁶⁾. Држава која посебно инсистира на овом питању је Немачка, што читавој проблематици даје додатну тежину. Ако се узме у обзир значај Немачке као спољнотрговинског партнера Србије, може се чак тврдити да је приоритет очувања уставног поретка донекле у колизији и са приоритетом економског развоја земље.

Као што постоји несагласност између различитих приоритета спољне политике Србије, тако се може сматрати (мада у нешто мањој мери) да није могуће ослањати се у једнакој мери на сва четири „стуба“ спољне политике. У овој области не постоји тако значајна колизија јер силе на које Србија претендује да ослони своју спољну политику имају више него развијену међусобну сарадњу. Међутим, ниво односа са ЕУ, САД, Русијом и Кином по природи ствари не може бити ни приближно једнак. Док се у случају ЕУ стреми ка пуноправном чланству, ослонац на САД изнуђен је покушај да се обезбеди подршка најмоћније земље у међународном систему. Добри политички и економски односи са Руском Федерацијом неће бити нарушени, али ће нужно бити донекле снижени у случају евентуалног приступања Србије ЕУ. Најпре, економски односи више неће моћи да се развијају на основу Споразума о слободној трговини који је са Русијом потписан у августу 2000. године¹⁷⁾, већ ће бити регулисани јединственим правилима европског тржишта.

15) Могуће је и тумачење према коме питање Косова и Метохије служи као један од полигона на којима се ЕУ вежба за стварање делотворне Заједничке спољне и безбедносне политике. Више о ЗСБП и Европској одбрамбеној и безбедносној политици као њеном саставном делу видети у: Вукчевић, Д.: *Безбедност и Европска унија*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

16) European Commission: „Enlargement Strategy and Progress Reports“, 12.10.2011, http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_oct_2011_en.htm (приступљено 13.10.2011.)

17) Агенција за страна улагања и промоцију извоза: „Споразум о слободној трговини Србије и Русије“, <http://www.siepa.gov.rs/site/sr/home/1/sporazumi/rusija/> (приступљено 13.10.2011.)

Уколико, из истих разлога, дође до извесног ублажавања ставова Србије у погледу статуса Косова и Метохије, могло би да наступи смањивање или ускраћивање руске подршке и на овом плану. У том смислу, може се чак сматрати да су односи са НР Кином тренутно најстабилнији, јер почивају на стабилним економским интересима и одсуству било каквих отворених питања у политичким односима. Уколико би Србија, међутим, у процесу европских интеграција, била чвршће обавезана да се придружи европским и америчким иницијативама да се на НР Кину врши притисак у погледу унапређења људских права, и односи са овом државом могли би да падну на нижи ниво.

Када се све наведено узме у обзир, феномен *ad hoc* спољне политике постаје далеко јаснији. Он, међутим, свакако не представља најбољи одговор на постојеће изазове и постоје аналитичари који сматрају да је он оличен у „дипломатији фингиране одлучности“¹⁸⁾. Наиме, када се одлуке о хијерархији приоритета константно мењају и доносе од случаја до случаја, тада држава долази у опасност да се, готово неприметно, одриче дела по дела својих интереса и да на крају не оствари значајнији успех ни у једној од прокламованих приоритетних области.

Истовремено, расипање политичке енергије угрожава унапређење унутрашњег друштвеног живота као једне од кључних детерминанти спољнополитичког процеса и предуслова за одговоре на спољашње изазове.¹⁹⁾ За непотпуно консолидовану демократију у Србији од посебног је значаја да покуша да, не нарушавајући њихову хијерархију, учини сопствене спољнополитичке приоритете у највећој могућој мери комплементарним. Тако би, на пример, јачање државних административних капацитета у процесу европских интеграција могло да има позитиван ефекат како на борбу за очување уставног поретка, тако и на економски развој државе. Унутрашња консолидација, развој политичких институција и јачање капацитета нужан су предуслов успешног креирања и спровођења спољне политике. „Државна служба не треба да функционише као мрежа личних, друштвених и партијских веза што отвара могућност за корупцију, већ треба да се организује тако да буде профе-

18) Кнежевић, М.: „Дилеме спољне политике. О ‘безалтернативној’ евроинтеграцији Србије“, *Национални интерес*, vol. 8, бр. 2/2010, стр. 185-187.

19) Стојадиновић, М.: „Србија пред изазовима“, *Српска политичка мисао*, vol. 25, бр. 3-2009, стр. 226.

сионална, каријерна, одговорна и јавности, и грађанима.²⁰⁾ Ово се посебно односи на област спољне политике, са једне стране због тога што успешно спровођење спољне политике захтева веома специфична знања и способности, а са друге стране зато што грешке почињене у области спољне политике могу да доведу у питање виталне интересе, па и опстанак саме државе.

Mladen Lisanin

FOREIGN POLICY PRIORITIES OF SERBIA

Summary

Foreign policy priorities of the state are based on - objective or socially constructed - general goals and values of the state and society. Their precise definition, in the strategic document such as a national foreign policy strategy, reduces the opportunities for volunteerism in the foreign policy process.

Although there is no formal national foreign policy strategy, foreign policy priorities of Serbia were determined in 2009-2010. These are: protection of constitutional order, European integration, regional cooperation and economic development. These priorities should be achieved by relying upon the four «pillars» of foreign policy: the EU, the Russian Federation, the United States and the People's Republic of China. The author of this paper analyzes the complementarity of foreign policy priorities and the possibilities for an (a)symmetric reliance on the «pillars» of foreign policy.

The conclusion is that the implementation of foreign policy priorities in Serbia is conducted mostly ad hoc and that it ignores the existence of significant disagreement among particular priorities. The author sees the development of political institutions and strengthening the administrative capacity of the state, as well as establishing a hierarchy among the identified priorities as a necessary reform that should provide the preconditions for a successful implementation of foreign policy priorities.

Keywords: Serbia, foreign policy, foreign policy priorities, European integration, institutions, capacity.

20) Тодоровић, Ј.: „Јачање административних капацитета као услов чланства у Европској унији“, *Политичка ревија*, vol. 20, бр. 2/2009, стр. 274.

ЛИТЕРАТУРА

- Вукчевић, Дејана: *Безбедност и Европска унија*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.
- Димитријевић, Војин и Стојановић, Радослав: *Међународни односи*, Службени лист СРЈ, Београд, 1996.
- Драгојловић, Наташа; Сретеновић, Станислав; Ђукановић, Драган и Живојиновић, Драган (ур.): *Спољна политика Србије: стратегије и документа*, Европски покрет у Србији, Београд, 2010.
- Evans, Graham & Newnham, Jeffrey (eds.): *Dictionary of International Relations*, Penguin Books, London, 1998.
- Ђукановић, Драган (ур.): *Савремени међународни изазови: глобална и регионална перспектива*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2008.
- Ђукановић, Драган и Лађевац, Ивона: „Приоритети спољнополитичке стратегије Републике Србије“, *Међународни проблеми*, vol. LXI, бр. 3, 2009, стр. 343-364.
- Ђукановић, Драган и Кнезовић, Сандро (ур.): *Србија и регионална сарадња*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2010.
- Јефтић-Шарчевић, Невенка (ур.): *Србија у савременом геостратешком окружењу*, Медија центар Одбрана, Институт за међународну политику и привреду, Институт за стратегијска истраживања Министарства одбране Републике Србије, Београд, 2010.
- Кнежевић, Милош: „Дилеме спољне политике. О ‘безалтернативној’ евроинтеграцији Србије“, *Национални интерес*, vol. 8, бр. 2/2010, стр. 167-204.
- Лишанин, Младен: „Нормативни vs. Стварни модел креирања и реализације спољне политике у политичком систему Србије“, *Српска политичка мисао*, vol. 31, бр. 1-2011, стр. 187-208.
- Лопандић, Душко и Кроња, Јасмина: *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, Европски покрет у Србији, Београд, 2010.
- Smith, Steve, Hadfield, Amelia & Dunne, Tim (eds.): *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, Oxford University Press, Oxford, 2008.
- Стојадиновић, Миша: „Србија пред изазовима“, *Српска политичка мисао*, vol. 25, бр. 3-2009, стр. 213-230.
- Стојић Карановић, Едита и Јанковић, Слободан (ур.): *Елементи стратегије спољне политике Србије*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2008.
- Тодоровић, Јелена: „Јачање административних капацитета као услов чланства у Европској унији“, *Политичка ревија*, vol. 20, бр. 2/2009, стр. 261-276.

- Wolfers, Arnold: *Discord and Collaboration*, The Johns Hopkins Press, Baltimore, 1962.

Resume

Specific circumstances in which the foreign policy of Serbia is created and implemented, are pointing to the great importance of formulating and reflecting of its foreign policy priorities. The state's foreign policy priorities are the ultimate expression of the core values – instrumental values – goals continuum. In other words, the foreign policy priorities are set by the ruling elite to be consistent with the values and objectives of the state and society, and so that these values and objectives are met by implementing the priorities. Of course, we must first make sure that the practical priorities of foreign policy do not question the vital goals of the state (which can be expressed in terms of national interest, and that includes primarily the survival of the state and national security).

When determining the priorities, if it is done within a rational foreign policy decision-making model, we must appreciate all the determinants that affect the foreign policy of the state and means available to achieve the goals.

Chronically lacking a strategic document that would prescribe foreign policy goals and priorities, the ruling elite in Serbia is able to formulate these at its own will and in accordance with its current needs. There are strategic documents in the areas of security and defense, or European integration, which touch upon this vital area only superficially.

In early 2009, the Foreign Minister, Vuk Jeremic, and president, Boris Tadic, presented to the public the three priorities and the three “pillars” of Serbian foreign policy. The priorities were the preservation and protection of the constitutional order (by which is meant the struggle to preserve Kosovo and Metohija within Serbia), acceleration of European integration and regional cooperation and good neighborly relations. The “pillars” upon which, according to the ideas, foreign policy of Serbia should be based, are the European Union, Russia and the United States.

As there is a discrepancy between the different priorities of Serbia's foreign policy, it can also be argued (although to a lesser extent) that it is not possible to rely equally on all four “pillars” of foreign policy.

When the decisions on the hierarchy of priorities are constantly changed and made on a case by case basis, the state can come in danger to almost imperceptibly waive

the part of its interests and in the end does not achieve significant success in any of its declared priority areas. At the same time, a waste of political energy threatens the possibilities for internal improvement of social life as one of the key determinants of foreign policy process and prerequisites for successful answers to external challenges. For the incompletely consolidated democracy in Serbia, it is particularly important to try not to jeopardize the hierarchy of the priorities, and to make them complementary to the fullest extent. That way, for example, strengthening the administrative capacity of state in the process of European integration could have a positive impact on the struggle for the preservation of constitutional order and the economic development of country.

Овај рад је примљен 18. јануара 2012. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 27 фебруара 2012. године.